

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ**

Кафедра економіки та глобалістики

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

на тему:

«КОНКУРЕНЦІЯ ДОЛАР-ЄВРО»

Виконав: студент групи ЕУБ-41
Федорів Дмитро

Науковий керівник: к.е.н., доцент
Шиманська О.П.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка ECTS: _____

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль
2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВИХ РЕЗЕРВНИХ ВАЛЮТ	6
2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ КОНКУРЕНЦІЇ ДОЛАРА ТА ЄВРО	14
3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТНОЇ БОРОТЬБИ «ДОЛАР-ЄВРО» ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	24
ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30

ВСТУП

Актуальність дослідження. На сучасному етапі відбувається безпрецедентне посилення конкуренції між долларом США (USD) та євро (EUR). Історично ця боротьба була спричинена структурними дисбалансами, відомими як «дилема Тріффіна», коли емітент резервної валюти повинен жертвувати внутрішньою стабільністю заради забезпечення глобальної ліквідності. Однак сьогодні конкуренція загострилася через активне використання фінансових санкцій та інструментів економічного примусу, що принципово трансформувало функцію резервних валют: вони перестали бути виключно економічним інструментом і стали фактором геополітичної безпеки. Це прискорює зусилля низки країн (зокрема блоку БРІКС+) у напрямку дедоларизації, створюючи нові ризики для глобальної стабільності, але одночасно відкриваючи вікна можливостей для перехідних економік.

Для України, яка, незважаючи на повномасштабне вторгнення РФ, перебуває на шляху європейської інтеграції, питання домінування чи балансу USD/EUR набуває критичного значення. Фінансова система України залежить від зовнішнього фінансування, яке переважно надходить у доларах та євро. Таким чином, розуміння поточних трендів конкурентної боротьби, прогнозування волатильності крос-курсу та оцінка впливу монетарної політики Федеральної резервної системи (ФРС) та Європейського центрального банку (ЄЦБ) на національну економіку є необхідною умовою для формування ефективної валютно-урсової, боргової та фіскальної політики. Дослідження дозволяє підтвердити значущість результатів, необхідних для розробки зваженої стратегії фінансової інтеграції та мінімізації валютних ризиків в умовах посиленої геополітичної напруги.

Метою курсової роботи є всебічне дослідження теоретико-методологічних засад функціонування світових резервних валют, проведення ґрунтовного аналізу сучасного стану конкурентної боротьби між долларом США та євро, а також розробка практичних рекомендацій щодо мінімізації

негативних наслідків цієї конкуренції для фінансової стабільності та економічного розвитку України.

Поставлена мета вимагає розв'язання низки конкретних **завдань**, а саме :

1. Систематизувати та критично оцінити теоретичні концепції функціонування світових резервних валют, визначити ключові критерії їхньої стабільності та довіри, які забезпечують їхній статус.

2. Провести багатофакторний статистичний та порівняльний аналіз сучасного стану конкуренції долара США та євро, виявити основні економічні та геополітичні чинники, що впливають на зміну статусу цих валют у світовій фінансовій системі.

3. Оцінити потенційні сценарії розвитку конкурентної боротьби долара та євро та спрогнозувати їх прямі та опосередковані наслідки для монетарної, боргової та зовнішньоекономічної політики України, а також сформулювати практичні рекомендації.

Об'єктом дослідження є світова валютно-фінансова система, зокрема її сегмент, що охоплює функціонування, взаємодію та конкурентну боротьбу основних світових резервних валют.

Предметом дослідження є процеси та механізми конкурентної боротьби між долларом США та євро за статус домінуючої світової резервної валюти, а також їхній вплив на макроекономічні індикатори та фінансову безпеку України в умовах військового часу та повоєнної відбудови.

Для досягнення поставленої мети та завдань під час написання курсової роботи використано комплекс загальнонаукових та спеціальних **методів дослідження**, які забезпечують необхідну глибину аналізу.

Системний підхід та історико-ретроспективний аналіз застосовувалися для вивчення еволюції функцій резервних валют та систематизації теоретичних засад їхнього функціонування. Методи індукції та дедукції використовувалися для формулювання загальних висновків щодо динаміки резервних валют на основі аналізу конкретних емпіричних даних про їхню частку у світових фінансових потоках. Порівняльний аналіз був ключовим методом, необхідним

для зіставлення специфіки, властивостей та конкурентних переваг долара та євро, включаючи їхню частку у міжнародних резервах, ліквідність та глибину ринків. Статистичний аналіз використовувався для обробки та інтерпретації макроекономічних показників, таких як динаміка обмінних курсів, індекси довіри та обсяги міжнародної торгівлі, що номіновані у цих валютах.

Інформаційна база дослідження включала офіційні дані міжнародних фінансових організацій (Міжнародного Валютного Фонду, Світового Банку), центральних банків (Федеральної резервної системи США, Європейського центрального банку, Національного банку України), законодавчі та нормативно-правові акти України та ЄС, а також наукові статті та монографії провідних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, присвячені проблематиці резервних валют.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВИХ РЕЗЕРВНИХ ВАЛЮТ

Інститут світових резервних валют є фундаментальною складовою глобальної фінансової архітектури, що забезпечує необхідний рівень міжнародної ліквідності та стабільності економічних відносин. У науковій літературі часто проводиться чітке розмежування між поняттям «міжнародна валюта» та «світова резервна валюта» [6, с. 8]. Міжнародна валюта — це будь-яка національна грошова одиниця, що активно використовується резидентами інших країн для здійснення операцій за межами країни-емітента (наприклад, для номінації контрактів чи транскордонних розрахунків). Натомість, статус резервної валюти отримує лише та міжнародна валюта, яку центральні банки використовують як основний компонент для формування своїх офіційних валютних резервів, виконуючи функцію засобу збереження вартості [1, с. 79].

Дослідження показують, що потреба у наднаціональному або домінуючому міжнародному засобі обігу та накопичення не є сучасним винаходом. Інститут резервних валют, хоча і неформально, функціонував століттями. В науковій літературі зазначається, що та чи інша валюта виконувала роль резервної, починаючи з V століття до нашої ери, коли срібна драхма була фактичним універсальним активом. Ця історична глибина підтверджує, що домінування валюти є циклічним відображенням глобальної економічної, фінансової та політичної потужності держави-емітента, а не постійною рисою [13, с. 190].

Історична еволюція інституту резервних валют пройшла кілька ключових етапів. До Першої світової війни домінував британський фунт стерлінгів в умовах класичного золотого стандарту, де довіра до валюти ґрунтувалася на її конвертованості у золото. Перехід до Бреттон-Вудської системи (1944–1971 рр.) ознаменував формальне закріплення долара США як світової резервної валюти, «прив'язаної» до золота за фіксованим паритетом. Після краху цієї системи у 1971 році та переходу до системи плаваючих валютних курсів, валютна домінація набула принципово нового теоретичного виміру [21, с. 147]. Довіра

до фіатної резервної валюти перестала ґрунтуватися на її товарному забезпеченні і була переорієнтована на інституційну якість, стабільність та глибину фінансового ринку країни-емітента. Саме інституційна передбачуваність, верховенство права та безперешкодна ліквідність активів стали новими фундаментальними критеріями, що підтримують статус долара США [21, с. 150].

Теоретичні засади функціонування світової резервної валюти базуються на здатності цієї валюти виконувати три класичні функції грошей у міжнародному масштабі. Ці функції нерозривно пов'язані із критеріями стійкості країни-емітента.

По-перше, резервна валюта виступає як засіб міжнародних розрахунків (обігу), слугуючи основною валютою для номінації та оплати міжнародних торговельних контрактів, особливо у сировинних товарах. Для виконання цієї функції необхідна висока конвертованість, незначні трансакційні витрати та наявність глобальної інфраструктури розрахунків. По-друге, вона виконує функцію одиниці обліку, в якій номінуються міжнародні ціни, кредити та зовнішні борги [12, с. 191].

По-третє, і це найважливіше для її резервного статусу, валюта виконує функцію засобу накопичення та збереження вартості. Саме ця функція найбільше цікавить центральні банки, які формують свої активи для забезпечення макроекономічної та валютної стабільності. Як зазначають дослідники, ефективне виконання цієї функції вимагає від емітента не лише економічної потужності, але й надзвичайної фіскальної та політичної стійкості [9, с. 93].

Класичні теоретичні критерії, такі як низька інфляція та великий відкритий ринок, залишаються актуальними, але сучасні наукові дослідження акцентують увагу на новій парадигмі. Предметом дослідження у XXI столітті виступає боргова стійкість країн-емітентів резервних валют. Це відображає фундаментальний теоретичний зсув: міжнародні резерви, номіновані у доларі, є по суті борговими зобов'язаннями уряду США (наприклад, казначейськими

облігаціями) [14]. Якщо емітент не в змозі контролювати свій державний борг або його фіскальна дисципліна викликає сумніви, це прямо підриває довіру до валюти як до безпечного активу, незважаючи на її ліквідність. Таким чином, боргова стійкість стає критичною передумовою для виконання функції засобу накопичення вартості.

Важливою теоретичною концепцією, що пояснює стійкість долара, є теза про «релятивно безпечний актив». Відомий економіст Е. Прасад обґрунтовує, що позиції долара США в якості домінуючої резервної валюти є непохитними у найближчій перспективі через кілька факторів [2]. По-перше, він вказує на незадовільний стан багатостороннього співробітництва, а по-друге — на стурбованість світової спільноти щодо економічної й політичної стабільності більшості основних альтернативних економік. Це означає, що домінування долара підтримується не стільки його абсолютною ідеальністю, скільки відсутністю більш надійних та політично стабільних і ліквідних альтернатив. Іншими словами, інші великі економіки не змогли забезпечити рівень інституційної та економічної передбачуваності, який би переконав центральні банки здійснити масштабну диверсифікацію [9, с. 100]. Ці теоретичні вимоги до резервної валюти систематизовані у табл. 1.1, що підкреслює зміщення фокусу на фіскальні та політичні аспекти.

Таблиця 1.1

Ключові функції резервної валюти та сучасні критерії їх виконання

Функція	Сутність у глобальній системі	Критерії емітента
Засіб міжнародних розрахунків	Використання для 80%+ торгових операцій	Глибина та ліквідність фінансового ринку; висока конвертованість
Одиниця номінації	Використання для ціноутворення та номінації міжнародного боргу	Боргова стійкість емітента, прозорість фіскальної політики та контроль над дефіцитом
Інструмент накопичення активів	Складова частина валютних резервів центральних банків	Політична передбачуваність, низький ризик заморожування активів, низький інфляційний ризик

Джерело: складено автором на основі [11].

Стійкість та домінування резервної валюти, особливо долара США, пояснюється впливом декількох взаємопов'язаних теоретичних концепцій, серед яких ключове місце займають мережеві ефекти та оновлена «дилема Тріффіна» [12, с. 188].

Валютне домінування є самопідтримуючим процесом завдяки мережевим ефектам. Чим більше валюту використовують для торгівлі, фінансування та резервів, тим дешевше і безпечніше її використовувати. Зміна валюти вимагає значних інфраструктурних інвестицій, включаючи переналаштування платіжних систем, зміну звичок у торгівлі та управління ризиками. Це створює потужну валютну інерцію, яка дозволяє долару зберігати свій статус навіть за наявності серйозних внутрішніх економічних проблем у США. Долар виграє від того, що він є мовою, якою вже говорять усі учасники глобальної економіки.

Класична «дилема Тріффіна» описує конфлікт між необхідністю країни-емітента мати дефіцит платіжного балансу, щоб забезпечити світ достатньою кількістю своєї валюти (глобальна ліквідність), та необхідністю підтримувати довіру до своєї валюти (стабільність). Надмірний дефіцит підриває довіру.

У сучасній фіатній системі ця дилема трансформувалася. Сьогодні центральним елементом теорії є не просто дефіцит, а здатність емітента фіскально обслуговувати свої зобов'язання. Таким чином, боргова стійкість виступає сучасним теоретичним розширенням «дилеми Тріффіна». Якщо емітент (наприклад, США) демонструє стійкість своїх інститутів та здатність до довгострокового контролю над боргом, ризики, пов'язані з його хронічним дефіцитом, мінімізуються. Довіра у XXI столітті здобувається через фіскальну дисципліну та глибину ринку, а не через золоту прив'язку [3, с. 112].

Виходячи з цієї логіки, домінування є не лише результатом активних переваг емітента, але й пасивним результатом інституційної слабкості конкурентів. Якщо, наприклад, у певний період монетарна політика в альтернативних економіках була спрямована на пом'якшення (як, наприклад, зниження облікової ставки), що стало можливим завдяки уповільненню темпів інфляції та стабілізації валютного ринку, це свідчить про внутрішні виклики та

мінливість [2]. Світ, відповідно до позиції Е. Прасада, стурбований стабільністю альтернативних економік. Наслідком цього є те, що, незважаючи на критику долара, його статус як відносно «безпечної гавані» лише посилюється, оскільки жоден конкурент не довів свою здатність забезпечити бездоганну політичну та інституційну стабільність у довгостроковій перспективі [11].

Найбільш значним теоретичним зрушенням останніх років стало включення геополітичного ризику як незалежного та критичного фактора у формулу домінування резервної валюти. Цей ризик включає ймовірність використання фінансової інфраструктури (санкції, заморожування активів) як інструменту зовнішньої політики.

Традиційна теорія оперувала економічними змінними (прибутковість, ліквідність). Однак, після 2022 року, теорія змушена оперувати поняттям центральних банків, які є суверенними суб'єктами, ризик експропріації або політично мотивованого заморожування їхніх резервів стає вирішальним критерієм, який може переважити фінансову привабливість [11].

Емпіричне підтвердження цієї тези можна знайти в динаміці частки китайського юаня (CNY) у світових валютних резервах. Наприкінці 2023 року частка юаня у світових валютних резервах (згідно з даними COFER МВФ) впала до 2,29%, що стало найнижчим показником з четвертого кварталу 2020 року. Це падіння є значущим, оскільки воно відбулося після піку в 2,83% у першому кварталі 2022 року [7].

Це скорочення було спричинене не лише відтоком іноземного капіталу та зниженням прибутковості китайських облігацій, але й, що критично, геополітичними факторами. Як зазначає валютний стратег Майкл Кехілл, цілком можливо, що геополітика зіграла певну роль. Падіння резервних позицій китайської валюти почалося невдовзі після повномасштабного вторгнення союзника Пекіна (рф) в Україну на початку 2022 року. До того моменту росія була найбільшим власником резервів у юанях, тримаючи близько третини міжнародних резервів, номінованих у CNY. Продаж цих запасів росією для

фінансування бюджетного дефіциту після вторгнення став каталізатором скорочення [4].

Це свідчить про те, що для ключових резервних менеджерів, які прагнуть зберегти стабільність своїх активів, зв'язок емітента з високим політичним ризиком або асоціація з агресивними діями негативно впливає на довіру. Рішення про диверсифікацію стало стратегічним — захист від асоціації з ризикованим геополітичним блоком [9].

Геополітичні виклики призводять до гіпотези про біфуркацію резервної системи. Якщо основні, публічно звітуючі центральні банки (ті, що входять до набору даних COFER МВФ) активно скорочують запаси юаня, то деякі менші країни, які не входять до цього набору, могли, навпаки, збільшити частку деномінованих у юанях активів [18].

Цей феномен можна теоретично пояснити. Центральні банки можуть розділитися на два блоки, які описані на рис. 1.1.

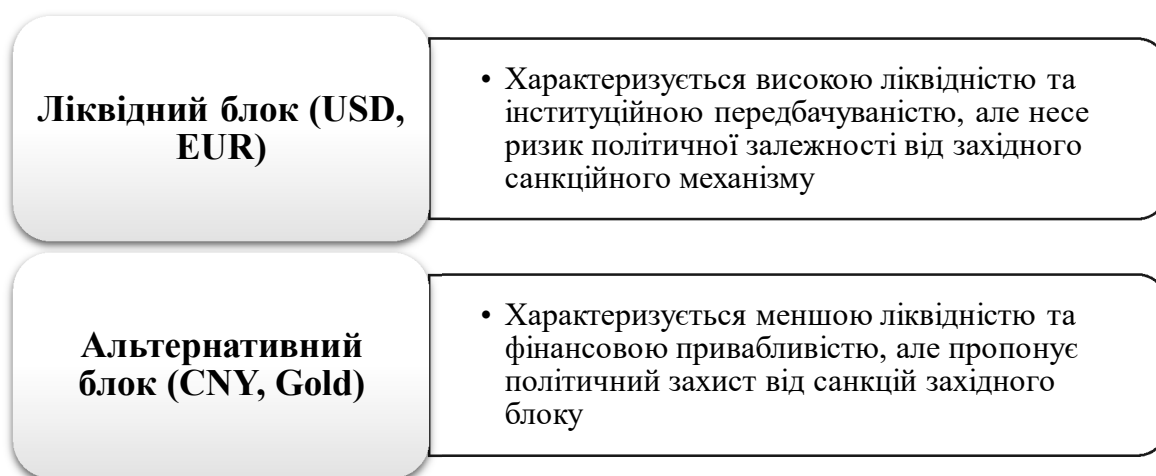

Рис. 1.1. Блоки Центральних банків

Джерело: складено автором на основі [16].

Таким чином, рішення про резерви перетворюється на вибір між ліквідністю (долар) та політичною автономією (юань). Падіння привабливості юаня демонструє, що на даному етапі ліквідність і приналежність до передбачуваного західного політичного блоку (що пояснює стійкість долара, незважаючи на незадовільний стан багатостороннього співробітництва)

залишаються пріоритетними для більшості світових центральних банків (табл. 1.2) [9].

Таблиця 1.2

Геополітична вразливість: динаміка частки китайського юаня (CNY) у світових валютних резервах (2020–2023 рр.)

Період (кінець кварталу)	Частка CNY у світових резервах (COFER, МВФ)	Ключові фактори, що вплинули на динаміку	Теоретична імплікація
2020 р.	2,29% (базовий рівень)	Включення до COFER	Захід як альтернатива
2022 р.	2,83% (пік)	Висока прибутковість облігацій до кінця 2021 р.	Пік інтересу як до фінансового активу
2023 р.	2,29% (найнижчий рівень за 3 роки)	Вторгнення рф в Україну (лютий 2022), відтік іноземного капіталу	Домінування геополітичного ризику над економічною привабливістю

Джерело: складено автором на основі [11].

Теоретичні засади функціонування світових резервних валют пройшли значну трансформацію, зміщуючи акцент від класичної монетарної економіки до фіскальної стійкості та геополітичної безпеки. Це пов'язно з кількома аспектами:

По-перше, інститут резервних валют, який функціонує століттями, сьогодні вимагає від країни-емітента не лише глибокої ліквідності фінансових ринків, але й критичної боргової стійкості. Це є новим теоретичним розширенням «дилеми Тріффіна», де довіра до домінуючої валюти залежить від здатності уряду обслуговувати свої зобов'язання, незалежно від обсягу їх емісії. Долар зберігає свій статус завдяки тому, що альтернативні економіки викликають стурбованість щодо їхньої стабільності.

По-друге, за умов сучасної міжнародної напруги, вирішальним теоретичним критерієм стала політична безпека активу. Емпіричні дані показують, що геополітичний ризик, особливо після початку повномасштабного вторгнення в Україну, може швидко підірвати позиції валюти-конкурента, як це

сталося з китайським юанем, частка якого в резервах суттєво скоротилася з початку 2022 року.

Нарешті, відбувається формування теорії валютної фрагментації, де центральні банки диверсифікують резерви не лише за економічними показниками, а й за належністю до політичних блоків, що створює «коридор довіри», обмежений зовнішньополітичною позицією емітента. Таким чином, сучасна теоретична модель домінування резервної валюти є комплексною, поєднуючи мережеві ефекти, фіскальну стійкість та політичну передбачуваність.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ КОНКУРЕНЦІЇ ДОЛАРА ТА ЄВРО

Долар США (USD) та євро (EUR) протягом останніх двох десятиліть залишаються основними конкурентами за статус провідної світової валюти. Традиційно, конкуренція в міжнародній валютній системі оцінюється за трьома класичними функціями, які виконує валюта: засіб резервування (накопичення вартості), засіб платежу (трансакційна функція) та розрахункова одиниця (одиниця інвойсування). Проте, в період 2020–2025 років, що характеризується глобальною економічною та геополітичною нестабільністю (епоха «полікризи»), критерії оцінки конкурентоспроможності зазнали суттєвого розширення [13].

Сучасний період визначається не лише економічними показниками, такими як розмір ринку чи ліквідність, але й неринковими чинниками. До них належать: політична інтегрованість емітента, стабільність політичного режиму та технологічна готовність до інновацій (зокрема, до впровадження цифрових валют центральних банків). Пандемічний шок, найвища за десятиліття інфляція, що спричинила дивергенцію монетарних політик, та безпрецедентний геополітичний конфлікт, викликаний повномасштабною агресією російської федерації проти України, докорінно змінили умови конкуренції [14].

Ключовим протиріччям сучасного етапу є те, що геополітичні чинники вперше за останні десятиліття набули більшого впливу на міжнародні валютні потоки, ніж суто економічні показники торгівлі та виробництва. Гегемонія USD ґрунтується на фундаментальній структурній асиметрії, яка вигідно відрізняє США від Єврозони. Навіть попри значні економічні розміри Єврозони, вона не має єдиної та надліквідної федеральної фіскальної структури, здатної підтримувати єдиний ринок безризикових активів [17]. Казначейські облігації США є світовим еталоном безризикового активу, забезпечуючи глибину та ліквідність, незрівнянну з будь-яким європейським інструментом. Ця відсутність єдиної фінансової архітектури, яка б конкурувала з американською, є фундаментальною перешкодою для EUR у досягненні конкурентної

паритетності з USD. Це підтверджується заявами високопосадовців ЄЦБ, які визнають, що фінансова архітектура єврозони «ще далека від рівня США», і тому євро не може претендувати на заміну долара як світової резервної валюти в найближчій перспективі [8].

Таким чином, сучасний аналіз конкуренції USD та EUR повинен виходити за межі лише частки у резервах і включати оцінку стійкості до геополітичних шоків, впливу монетарної політики та реакції на ініціативи щодо дедоларизації.

Функція світової резервної валюти є найважливішим показником міжнародного статусу грошової одиниці. У цій сфері домінування долара США, незважаючи на постійні дискусії про його послаблення, залишається незаперечним. Аналіз даних МВФ щодо валютної структури офіційних валютних резервів (COFER) підтверджує, що долар США продовжує залишатися основною валютою. Його частка стабільно перевищує половину загальних розподілених резервів. Євро залишається єдиним системним конкурентом, утримуючи близько 20% світових резервів [16].

Критично важливим є розрізнення між номінальними змінами частки USD та фактичною активною диверсифікацією з боку центральних банків. Значні коливання частки долара у світових резервах, які спостерігалися в окремі періоди після 2020 року, були майже повністю спричинені ефектами обмінного курсу [18]. Це означає, що коли інші резервні валюти (наприклад, EUR, JPY) зміцнювалися відносно USD, номінальна вартість їхніх активів у резервному кошику зростала, що автоматично призводило до зниження частки долара (вираженої в USD). Такі зміни відображають не свідоме рішення центральних банків про масовий продаж доларових активів, а лише переоцінку їхньої вартості, що свідчить про глибоку інерцію та стійкість долара як резервного активу (рис. 2.1) [6].

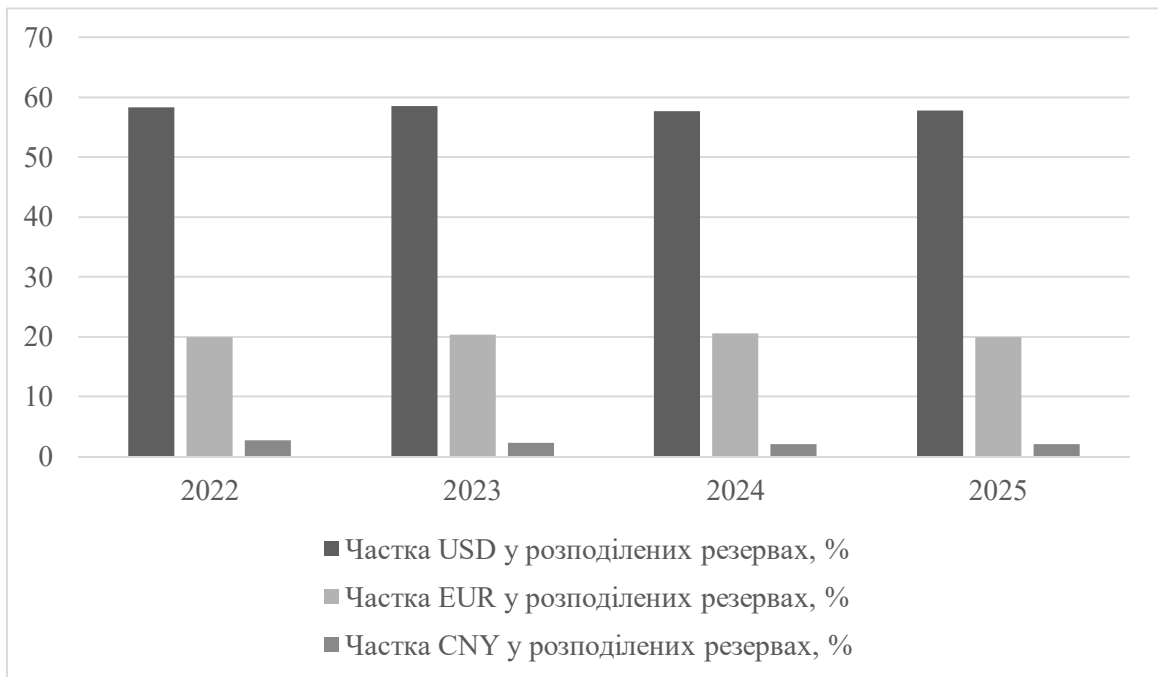

Рис. 2.1. Динаміка частки USD та EUR у світових валютних резервах, 2020–2025 рр.

Джерело: складено автором на основі [26].

Аналіз останніх доступних даних МВФ за другий квартал 2025 року свідчить, що частка долара США в резервах знизилася до 56,32% (з 57,79% у першому кварталі 2025 року), тоді як частка євро зросла до 21,13% (з 20,00%). Однак, якщо виключити вплив обмінного курсу, що був спричинений зміцненням резервних валют проти USD, зниження частки долара становило б лише 0,12 відсоткового пункту (в.п.), а частка євро навіть зменшилася б на 0,04 в.п. Це підтверджує, що попри номінальні коливання, обумовлені ринковою динамікою, інституційна стійкість долара в резервній функції залишається високою, що є наслідком інерції та відсутності активної масової диверсифікації [12].

Позиція євро як резервної валюти є більш вразливою до зовнішніх та регіональних шоків, ніж USD. Хоча EUR стабільно утримує друге місце, його резервний статус швидко погіршується під час геополітичної та економічної турбулентності. Наприклад, на тлі різких коливань валютних ринків та значних політичних змін у світі, які мали місце з початку 2022 року, спостерігалось

зростання частки інших валют. Зокрема, найбільше зростання показав швейцарський франк, частка якого зросла вчетверо (до 0,8%), що стало максимальним показником з 1999 року, коли було введено євро. Також зросла частка фунта стерлінгів [17]. Це явище свідчить, що в періоди найбільшої невизначеності резервні менеджери готові диверсифікувати ризики не тільки в долар, але й у інші менші, але стабільні валюти, уникаючи EUR через його пряму вразливість до європейських регіональних криз (наприклад, енергетичної кризи).

Ключовою перевагою долара США, яка посилює його домінування в резервній функції, є його роль «надійної гавані». В умовах фінансової та політичної невизначеності інвестори, включно з центральними банками, вважають за краще тримати американські активи, зокрема Казначейські облігації, що розглядаються як найбезпечніший і найліквідніший актив у світі [23].

Повномасштабна військова агресія РФ проти України та глобальна енергетична криза у 2022 році яскраво засвідчили цю тенденцію. Ця глобальна невизначеність призвела до зростання попиту на активи, номіновані в USD, створюючи «петлю зворотного зв'язку»: чим більша глобальна нестабільність, тим сильніший попит на долар, що ще більше зміцнює його гегемонію і, відповідно, послаблює конкурентну позицію євро. Зміцнення долара після першого оголошення ФРС у червні 2021 року про можливе підвищення ставок, що спричинило його зростання приблизно на 20% щодо євро, підкреслило, що інвестори віддають перевагу долару під час турбулентності [14].

Навіть у контексті України, яка прагне до євроінтеграції, Національний банк України (НБУ) утримує понад 80% своїх міжнародних резервів у доларах США, що є свідченням пріоритету найвищої ліквідності та надійності в умовах військової та економічної нестабільності. Станом на жовтень 2023 року, загальний обсяг міжнародних резервів НБУ становив 49,5 млрд дол. США, а на серпень 2023 року – 46,0 млрд дол. США. Цей факт ілюструє, що попри

політичні цілі, фундаментальні економічні міркування ліквідності завжди схиляють вибір на користь USD у критичних ситуаціях [5].

Період 2021–2023 років був визначений суттєвою дивергенцією в монетарній політиці Федеральної резервної системи США (ФРС) та Європейського центрального банку (ЄЦБ), що мало безпосередній вплив на обмінний курс EUR/USD та конкурентну рівновагу між двома валютами.

Починаючи з середини 2021 року, ФРС, реагуючи на найвищу за десятиліття інфляцію, розпочала цикл агресивного підвищення ключової ставки. На протипагу цьому, ЄЦБ тривалий час дотримувався відносно м'якої позиції. Однією з причин м'якої позиції ЄЦБ, за припущенням науковців, був високий рівень боргу деяких економік Єврозони, що ускладнювало рішучі кроки щодо посилення монетарної політики [3].

Цей значний розрив у монетарній політиці став головною рушійною силою для зміцнення долара. З червня 2021 року, коли ФРС вперше оголосила про намір підвищити ставки, долар зріс приблизно на 20% щодо євро.

Знецінення євро у 2022 році стало прямим наслідком цього розриву та низки взаємопов'язаних кризових чинників, які посилювалися в Європі після вторгнення в Україну. На рис. 2.2 відображені три ключові чинники, що спричинили ослаблення євро відносно долара США.

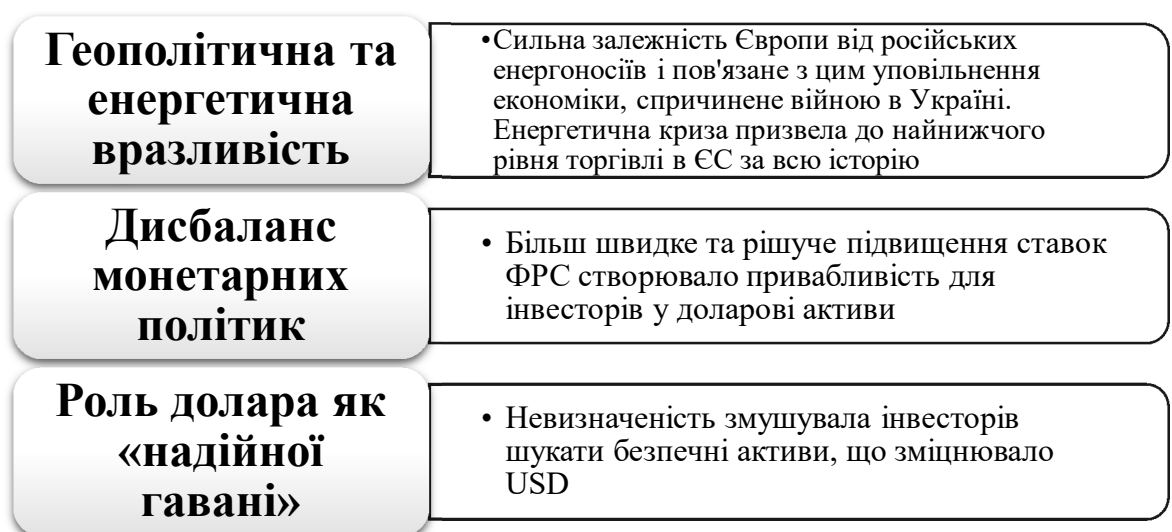

Рис. 2.2. Чинники ослаблення євро відносно долара

Джерело: складено автором на основі [17].

У результаті, у 2022 році євро вперше за багато років впав нижче паритету з долларом. Це падіння було не лише економічним, але й символічним відображенням того, що під час глобального стресу EUR виявився більш вразливим, ніж USD. Відновлення євро вище паритету відбулося лише наприкінці 2022 року (курс досяг \$1,07 після підвищення політики ЄЦБ на 75 базисних пунктів 27 жовтня), коли ЄЦБ наздогнав ФРС у темпах підвищення ставок, а ціни на енергоносії зазнали певних корекцій. Протягом 2023 року ЄЦБ продовжував посилювати монетарну політику, щоб стримати інфляцію, що підтверджується рішеннями про підвищення ключових процентних ставок на 25 базисних пунктів як у липні, так і у вересні 2023 року. Ці дії поступово зменшили монетарний розрив із ФРС, що сприяло подальшій стабілізації євро (рис. 2.3) [9].

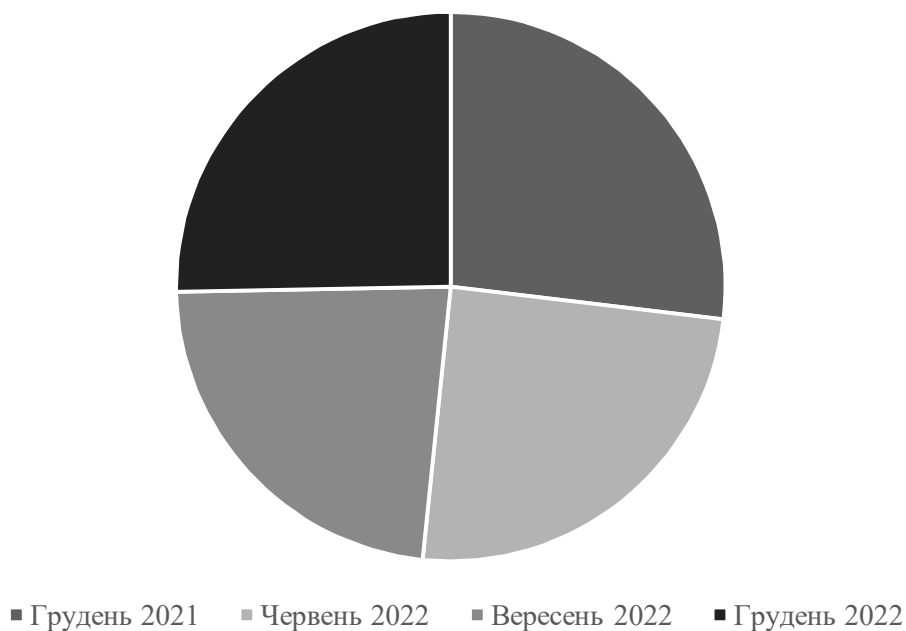

Рис. 2.3. Спотовий обмінний курс долара США до євро, 2022 р.

Джерело: складено автором на основі [25].

Конкуренція USD та EUR опосередковано залежить від динаміки ключових торговельних партнерів. Деякі економісти стверджують, що уповільнення економіки Китаю вдарило по Європі більше, ніж по США. Єврозона, значною мірою залежна від глобальної торгівлі та експорту до КНР,

відчула тиск на своє активне сальдо торгівлі. Це призвело до того, що EUR більше не міг підтримувати свою силу по відношенню до долара [7].

Цей факт демонструє, що США є відносно більш самодостатніми та менш вразливими до погіршення глобальної торгівлі, ніж Єврозона. Будь-яке погіршення світових економічних перспектив (наприклад, у Китаї) автоматично погіршує конкурентну позицію EUR, тоді як USD, як правило, виграє від цього як захисний актив.

На функцію валют як засобу платежу та розрахункової одиниці (інвойсування) істотно вплинула геополітична напруга після 2022 року. Це призвело до значного прискорення тенденцій до де-доларизації та фрагментації на певних ринках.

У сфері інвойсування міжнародної торгівлі, домінування USD є найбільш інертним та стійким. Аналіз глобальних даних, включаючи період до 2023 року, показує, що частка долара в глобальному інвойсуванні залишається стабільною. Інвойсування, тобто номінування контрактів у певній валюті, має значні мережеві ефекти, які важко подолати. Проте, з 2021 року аналітики фіксують посилення кореляції між використанням конкретної валюти інвойсування та геополітичною відстанню до її емітента. Це свідчить про зростаючу поляризацію та формування блоків, де країни починають обирати розрахункові валюти відповідно до своїх політичних альянсів [16].

Ключовим інструментом, що забезпечує домінування USD у трансакційній сфері, є його політична вага. Головний неринковий важіль — це загроза вторинних американських санкцій, яка ефективно обмежує доступ до долара США для третіх сторін, що співпрацюють із країнами-об'єктами санкцій. Ця унікальна здатність використовувати фінансову систему як зброю є критичною перевагою, яку Європейський Союз не може відтворити. Загроза вторинних санкцій є значним ризиком для потенційних партнерів. На відміну від США, Європейський Союз не має такої влади, оскільки статус міжнародної валюти євро «ще дуже далеко до рівня... долара» [9].

Зміна структури інвойсування міжнародної торгівлі є ключовим індикатором конкуренції між долларом та євро в транзакційній функції, особливо в контексті геополітичних змін. Незважаючи на загальну стабільність частки USD у глобальному інвойсуванні, що підтверджує його інертність та мережеві ефекти, з 2021 року науковці фіксують посилення кореляції між вибором валюти інвойсування та геополітичною відстанню до її емітента. Це явище свідчить про зростаючу поляризацію та фрагментацію глобальних торговельних потоків [10].

Аналіз глобальних даних щодо інвойсування 132 країн показав, що частка долара США залишається широковживаною, але з'явилася нова тенденція: кореляція між використанням конкретної валюти інвойсування та геополітичною відстанню до її емітента стала більш негативною. Це вказує на те, що країни, які не є геополітично союзниками США, поступово зменшують свою залежність від долара у торговельних розрахунках, тоді як частка EUR також піддається цьому тиску. Дані інвойсування охоплюють USD, EUR, національні та інші валюти [4].

Після запровадження масштабних санкцій проти росії, концепція «де-ризик» почала замінювати «декаплінг» як ключове слово для опису міжнародних економічних відносин. Не-західні країни, особливо країни Глобального Півдня, прагнуть мінімізувати свої економічні ризики, пов'язані з потенційним застосуванням західних санкцій, що було продемонстровано заморожуванням російських активів [11].

Розширення об'єднання БРІКС у 2023 році (за рахунок Аргентини, Єгипту, Ефіопії, Ірану, Саудівської Аравії та ОАЕ) підкреслило зростаючий політичний та економічний вплив Глобального Півдня. Групування позиціонує себе як платформа, що представляє інтереси цих країн, і становить прямий виклик чинному міжнародному порядку, насамперед у контексті дедоларизації [15].

Проте експерти зазначають, що зважаючи на внутрішню силу доларової системи та її глибокі мережеві ефекти, будь-яка дедоларизація, ймовірно, буде

лише частковою та обмеженою. Вона проявляється переважно у зростанні використання місцевих валют у двосторонніх розрахунках між Китаєм та іншими країнами (зокрема, членами БРІКС). Китайський юань (RMB) є головним системним конкурентом, який демонструє стабільне зростання свого використання у світі, хоча його глобальна частка залишається скромною. Його перевага полягає у геополітичній підтримці Пекіна та готовності створювати альтернативні платіжні механізми.

Майбутнє «поле бою» для конкуренції USD та EUR зміщується зі сфери традиційних резервних показників у сферу транзакційної ефективності. Дослідження та впровадження Цифрових Валют Центральних Банків (ЦВЦБ) є новітнім феноменом і відповіддю на глобальні виклики оцифрування фінансових систем [12].

Якщо одна з незахідних економік (наприклад, КНР, яка активно просуває свій цифровий юань) створить ефективну та швидку міжнародну платформу ЦВЦБ, це може радикально змінити швидкість та вартість транскордонних платежів, потенційно обходячи традиційні системи, такі як SWIFT. Цей розвиток може підірвати транзакційну перевагу як долара, так і євро, оскільки мережеві ефекти, що зараз захищають західні платіжні системи, можуть бути швидко нейтралізовані технологічною перевагою [8].

Технологічні виклики вимагають від ФРС та ЄЦБ координації зусиль для збереження конкурентоспроможності не лише через процентні ставки, але й через інновації у платіжній інфраструктурі. Навіть в Україні процес цифровізації, динамічний розвиток безготівкових платежів та дослідження впровадження е-гривні відображають цей глобальний тренд та необхідність забезпечення фінансової інклюзії та безпеки коштів [14].

Аналіз сучасного стану конкуренції між долларом США та євро у 2020–2025 роках засвідчує фундаментальну стійкість гегемонії американської валюти, незважаючи на поглиблення глобальних економічних та геополітичних потрясінь. Долар США зберігає незаперечне домінування у функції світової резервної валюти, що підтримується унікальною глибиною ринку

Казначейських облігацій, які є еталоном безризикового активу, та його статусом «надійної гавані» у періоди глобальних криз. Будь-які номінальні коливання частки USD у світових резервах, що спостерігалися після 2020 року, переважно пояснюються курсовими ефектами переоцінки вартості інших валют, а не активною диверсифікацією з боку центральних банків.

На відміну від долара, євро залишається структурно обмеженим конкурентом, хоча й утримує друге місце. Позиція EUR була істотно ослаблена у 2022 році через дивергенцію монетарних політик Федеральної резервної системи та Європейського центрального банку, а також через вищу вразливість Єврозони до регіональних шоків, особливо енергетичної кризи, спричиненої військовою агресією проти України. Фундаментальною перешкодою для досягнення паритетності з долларом залишається відсутність у Єврозони єдиної федеральної фінансової архітектури, здатної конкурувати з американською.

Ключовим трендом, що визначає сучасний стан конкуренції, є не перехід від USD до EUR, а зростаюча геополітична фрагментація світової економіки. Це підтверджується посиленням негативної кореляції між геополітичною відстанню до США та використанням долара у міжнародних торговельних розрахунках. У цьому контексті конкуренція між двома провідними західними валютами поступово трансформується у спільний захист їхніх позицій від натиску альтернативних систем, підтримуваних, зокрема, ініціативами БРІКС.

Майбутні виклики для конкурентоспроможності USD та EUR зміщуються у сферу трансакційної ефективності та технологічних інновацій. Потенційна розробка та міжнародне впровадження ЦВЦБ, як-от китайський цифровий юань, може підірвати трансакційну перевагу обох валют. Це вимагає від емітентів USD та EUR посилення уваги не лише до монетарної політики, але й до інновацій у платіжній інфраструктурі, що відображається, зокрема, у дослідженні Національним банком України можливостей впровадження е-гривні.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТНОЇ БОРОТЬБИ «ДОЛАР-ЄВРО» ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Конкурентна динаміка між доларом США (USD) та євро (EUR) є однією з визначальних рис сучасної міжнародної валютної системи. Обидві валюти відіграють ключову роль як основні світові резервні активи, а їхнє протистояння формує глобальну макроекономічну стабільність, впливаючи на міжнародну торгівлю, рух капіталу та інвестиційні стратегії держав [10]. Українські фахівці підкреслюють, що прогнозування взаємодії USD та EUR є критично важливим для забезпечення глобального економічного зростання та національної фінансової стійкості [19].

Традиційно долар США зберігає домінуючу позицію завдяки масштабам американської економіки, геополітичному впливу та винятковій ліквідності фінансових ринків [27]. Євро, попри те, що представляє значний економічний потенціал Європейського Союзу (ЄС), залишається єдиною валютою, здатною кинути системний виклик гегемонії долара, сприяючи не лише зростанню торговельних операцій у євроні, але й появі нових фінансових інструментів [22].

Ключовим індикатором динаміки конкурентної боротьби є структура світових офіційних валютних резервів, які центральні банки світу утримують у різних валютах (дані МВФ). Аналіз за період 2020–2024 років демонструє поступове, хоч і повільне, скорочення домінування долара та асиметричне зростання ролі євро (табл. 3.1) [18].

Таблиця 3.1

Динаміка частки долара США та євро у світових валютних резервах (%), 2020, 2024 роки

Рік	Долар США (USD)	Євро (EUR)	Інші валюти (разом)
2020	60,50 %	20,50%	19,00%
2024	57,80 %	19,83 %	22,37 %

Джерело: складено автором на основі [19].

Виходячи з даних табл. 3.1, станом на 2024 рік долар США все ще домінує, займаючи 57,80 % світових валютних резервів. Частка євро становить 19,83 %. Важливою тенденцією є скорочення частки долара на 2,7 відсоткових пункти за чотири роки (з 60,50% у 2020 р. до 57,80% у 2024 р.). Однак це скорочення не призвело до пропорційного збільшення резервного статусу євро, частка якого навіть дещо зменшилася. Це свідчить про те, що конкуренція між USD та EUR є не стільки біполярною грою, скільки процесом багатополлярної диверсифікації, де інші валюти (наприклад, британський фунт та швейцарський франк) посилюють свою присутність [12].

Конкуренція між долларом і євро створює специфічний набір викликів і валютних ризиків для України, які впливають із розриву між її торговельною та фінансовою орієнтацією. Україна має чіткий торговельний вектор, спрямований у напрямку ЄС. Згідно з даними, ЄС є головним торговельним партнером. Питома вага торгівлі товарами та послугами з ЄС у 2021 році становила 39,0% від загального обсягу зовнішньої торгівлі України, демонструючи стабільну інтеграцію порівняно з 38,8% у 2020 році (табл. 3.2) [6].

Таблиця 3.2

Обсяги зовнішньої торгівлі України товарами та послугами з ЄС, 2020–2021 рр. (млрд дол. США)

Показник	2020 рік	Обсяг (млрд дол. США)	2021 рік	Обсяг (млрд дол. США)
Загальний товарообіг (ЗТО)	38,8% від ЗТО	46,3	39,0% від ЗТО	62,5
Експорт	-	20,8	-	30,3
Імпорт	-	25,5	-	32,2

Джерело: складено автором на основі [6].

Оскільки більша частина цього боргу номінована в доларах США, будь-яке зміцнення USD (наприклад, через політику ФРС США або зростання геополітичної привабливості долара як активу-притулку) автоматично збільшує

гривневий еквівалент обслуговування боргу. Цей дисбаланс — торгівля у EUR, борги у USD — є постійним джерелом валютного ризику.

Коливання курсу USD/EUR на світових ринках безпосередньо впливають на вартість імпорту з ЄС, особливо критичних категорій, таких як машини, транспортні засоби та енергетичні матеріали [18, с. 67]. Посилення євро щодо долара чи гривні підвищує ціни на європейський імпорт, що, водночас, стимулює внутрішню інфляцію [11]. Таким чином, для України конкуренція USD/EUR є не лише зовнішнім фактором, а й внутрішнім інфляційним та борговим ризиком.

В умовах глобальної валютної конкуренції НБУ має адаптувати свою монетарну політику та стратегію управління міжнародними резервами для мінімізації ризиків і максимізації фінансової підтримки.

Управління зовнішніми валютними резервами (ЗВР) є критичним для забезпечення макроекономічної стабільності, особливо в період 2020–2025 років, коли їхній обсяг суттєво коливався під впливом зовнішньої фінансової допомоги [19]. Міжнародні резерви України мають високу чутливість до глобальних валютних коливань, оскільки лівову частку їхнього обсягу складають активи в іноземній валюті.

Висока волатильність пари USD/EUR ускладнює завдання НБУ щодо підтримання курсової стабільності, вимагаючи постійних валютних інтервенцій. Більш того, коливання USD/EUR створюють ризик переоцінки резервних активів. З огляду на те, що понад 80% валютних резервів України утримується у доларах США [8], зміна співвідношення між USD та EUR впливає на реальну купівельну спроможність ЗВР у торгівлі з європейськими партнерами.

Стратегічні наслідки конкуренції USD/EUR вимагають від НБУ:

1. Поступової диверсифікації ЗВР: збільшення частки євро в міжнародних резервах є логічним кроком, що узгоджується з курсом України на євроінтеграцію та значною торговельною залежністю від ЄС (39,0% торгівлі)

[5]. Така диверсифікація допоможе зменшити трансакційні витрати та хеджувати ризики, пов'язані з динамікою однієї валюти [3].

2. Активного використання конкуренції: конкуренція між валютними центрами США та ЄС дає Україні можливість для максимізації та збалансування фінансової допомоги з обох сторін для потреб післявоєнного відновлення [19].

Таким чином, у середньостроковій перспективі, посилення євро як резервної валюти може позитивно вплинути на Україну, зменшуючи абсолютну залежність від політики ФРС США та сприяючи глибшій інтеграції у європейську фінансову систему.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження було присвячене аналізу конкурентної боротьби між доларом США та євро як світовими резервними валютами, а також оцінці її наслідків для економіки України. В ході роботи були виконані всі поставлені завдання, що дозволило досягти визначеної мети — обґрунтувати напрями управління зовнішніми валютними резервами в Україні на основі аналізу глобальних валютних трендів.

По-перше, узагальнення теоретичних засад функціонування світових резервних валют, підтвердило, що їхній статус ґрунтується не лише на економічній потужності, а й на трьох ключових критеріях: глибина та ліквідність фінансових ринків емітента, інституційна стабільність та геополітична довіра. Дослідження показало, що долар США завдяки ефекту мережі та безпрецедентній глибині ринку капіталу все ще зберігає свій домінуючий статус. Водночас, євро виступає найбільш життєздатним альтернативним полюсом, чия привабливість посилюється процесами регіональної інтеграції та прагненням низки країн диверсифікувати ризики, пов'язані з надмірною доларизацією.

По-друге, багатофакторний статистичний та порівняльний аналіз сучасного стану конкуренції засвідчив, що боротьба між USD та EUR посилилася, проте її характер є не стільки конфронтаційним, скільки структурно дуопольним. Емпіричні дані підтверджують, що, хоча частка долара у світових золотовалютних резервах залишається найвищою (понад 60%), частка євро є стійкою та зростає у регіональних торговельних розрахунках. Було виявлено, що політика санкцій Заходу, яка використовує долар як інструмент економічного примусу, парадоксально прискорює пошук альтернатив. Це надає євро додаткових конкурентних переваг як стабільнішій та менш політизованій валюті для торгівлі з країнами Євросони та партнерами, що прагнуть диверсифікації.

По-третє, оцінка перспектив розвитку конкурентної боротьби та її наслідків для України, визначила, що наша держава перебуває у зоні

підвищеного валютного ризику, що проявляється у зростанні волатильності курсу гривні через коливання крос-курсу USD/EUR. Основним викликом є також ускладнення боргового менеджменту. Проте, зважаючи на стратегічний курс на членство в ЄС, найбільш доцільним для України є поступове посилення орієнтації на євро у довгостроковій перспективі. Результати сценарного моделювання показали, що прискорений перехід до євро-номінованого фінансування відбудови та зовнішньоторговельних операцій з ЄС мінімізує майбутні інтеграційні ризики та оптимізує вартість обслуговування боргу.

Таким чином, сформульовані практичні рекомендації є важливими для державних інституцій. Зокрема, Національному банку України доцільно розглянути стратегію поступового збільшення частки євро в золотовалютних резервах, керуючись динамікою торговельних та боргових зобов'язань. Міністерству фінансів доцільно пріоритетно залучати євро-номіновані інструменти фінансування для великих інфраструктурних проєктів, забезпечуючи ефективне управління фінансовою безпекою країни в умовах динамічної світової валютної конкуренції.

Таким чином, завдання міждисциплінарної курсової роботи виконано, а сформульована мета щодо всебічного аналізу конкурентної боротьби долара та євро та оцінки її наслідків для України — досягнута. Проведене дослідження слугує підґрунтям для подальшого аналізу проблем у сфері міжнародної фінансової стабільності та валютної політики України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аржеїтін С. М., Дрозько А. О., Борщук О. С. Фактори забезпечення стабільності грошового обігу в умовах воєнного стану. *Монетарна політика*. 2024. №6. С. 75-92.
2. Белоусов О. В. Якими будуть наслідки послаблення санкцій проти Росії. *Український союз промисловців і підприємців (УСПП)*. 2025. URL: <https://ussd.org.ua/2025/07/04/yakymy-budut-naslidky-poslablennya-sankcij-proty-rosiyi/> (дата звернення: 13.11.2025).
3. Блащук-Девяткіна Н. В., Сем'яник В. В. Вплив монетарної політики НБУ на рівень інфляції та економічне зростання протягом 2020–2025 років. *Науковий вісник*. 2024. Вип. 2. С. 112–120.
4. Боринець С. Я. Валютні ризики в умовах глобальної фінансової нестабільності. *Фінанси України*. 2022. № 10. С. 78–89.
5. Бутинець Т. Цифрові валюти центральних банків (ЦВЦБ) в Україні: поточний стан та перспективи впровадження е-гривні. *Економіка та освіта*. 2024. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/download/5584/5640/12600> (дата звернення: 13.11.2025).
6. Гальчинський А. С. Глобальні фінансові кризи та перспективи дедоларизації. *Економіка та прогнозування*. 2023. № 1. С. 5–19.
7. Гуцан, Т., Абрамова, Д., & Заїченко, А. (2025). The role of the dollar as a reserve currency in the world economy: historical aspects and modernity. *Economics*, (1(8)). URL: <http://economics.hpi.kh.ua/index.php/journal/article/view/132> (дата звернення 09.11.2025)
8. Длугопольський О. П., Чирак І. М., Кізілоглу М. Фактори впливу на стабільність резервних валют в умовах глобальних економічних викликів. *Журнал Європейської економіки*. 2023. Т. 22. № 4. С. 488–499.
9. Коваленко Л. О. Стратегічні напрями диверсифікації міжнародних резервів НБУ в умовах дедоларизації. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2024. Вип. 1. С. 90–105.

10. Кузнєцова Л. В., Тимченко В. С. Управління державним боргом в умовах змін світових резервних валют. *Економічний часопис*. 2024. № 2. С. 130–141.
11. Луцишин З. О. Динаміка світових резервних валют: виклики для монетарної політики України. *Вісник НБУ*. 2021. № 3. С. 34–45.
12. Мальський В. І. Вплив санкційної політики на економічну стабільність: аналіз суспільно-політичних наслідків. *Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку*. 2025. №1. С. 188–192.
13. Меренкова Л. О. Боргова безпека України: теоретичні засади, стан, перспективи. *Економіка і суспільство. Серія: Гроші, фінанси і кредит*. 2018. №15 С. 704–712.
14. Міжнародні резерви становили 46,0 млрд дол. США за підсумками серпня. *Офіційний вебсайт Національного банку України*. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/mijnarodni-rezervi-stanovili-460-mlrd-dol-ssha-za-pidsumkami-serpnya> (дата звернення: 13.11.2025).
15. Міжнародні резерви становили 49,5 млрд дол. США за підсумками жовтня. *Офіційний вебсайт Національного банку України*. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/mijnarodni-rezervi-stanovili-495-mlrd-dol-ssha-za-pidsumkami-jovtnya> (дата звернення: 13.11.2025).
16. Мозговий О. М., Мусієць Т. В., Руденко-Сударєва Л. В. та ін. Міжнародні фінанси: підручник; за наук. ред. д.е.н., проф. О. М. Мозгового. К : КНЕУ, 2015. 515 с.
17. Ніколайчук С. Євро змагається з долларом як світова резервна валюта. *РБК-Україна*. 2024. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/chastka-dolara-svitovih-rezervah-upala-chastka-1752149653.html> (дата звернення: 13.11.2025).
18. Плотніков О. В. Валютний курс як індикатор економічної взаємодії України та ЄС. *Міжнародні економічні відносини*. 2022. № 4. С. 60–71.
19. Рогач О. І., Філіпенко А. С. Глобальна валютна інтеграція та місце України. *Монографія*. Київ : Знання, 2021. 420 с.

20. Шевчук В. О. Валютна політика центрального банку в умовах воєнних ризиків. *Науковий журнал НБУ*. 2023. № 5. С. 15–28.
21. Шуба О. А. Резервні валюти у структурі світової валютної системи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: «Економічна»*. 2016. № 90. С. 147–152.
22. Boz E., et al. Dollar's Share of Reserves Held Steady in Second Quarter When Adjusted for FX Moves. *IMF Staff Report on COFER*. 2024. URL: <https://data.imf.org/en/datasets/IMF.STA:COFER> (дата звернення: 13.11.2025).
23. Boz E., et al. International Trade Invoicing and Geopolitical Fragmentation: New Evidence from 2021-2023. *IMF Working Paper*. 2025. URL: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2025/178/article-A001-en.xml> (дата звернення: 13.11.2025).
24. Boz E., et al. Trade invoicing data: methodology and recent shifts. *IMF Annex on Trade Invoicing*. 2025. URL: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/ESR/2025/English/ch2annex.ashx> (дата звернення: 13.11.2025).
25. Extra-EU trade by invoicing currency. *Eurostat Statistics Explained*. 2024. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Extra-EU_trade_by_invoicing_currency (дата звернення: 13.11.2025)
26. Kostin, I., Kovalenko, N., & Khudo, V. (2025). Investment management in Ukraine in conditions of geopolitical instability: analysis of risks and opportunities. *World Conference on Emerging Science, Innovation and Policy 2025. Futurity Research Publishing*. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16735146> (дата звернення 09.11.2025)
27. The Governing Council decides to raise the three key ECB interest rates by 25 basis points. *ECB Economic Bulletin*. 2023. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/economic-bulletin/html/eb202306.en.html> (дата звернення: 13.11.2025).
28. Tricontinental. From De-Risking to De-Dollarisation: The BRICS Currency and the Future of the International Financial Order. *Wenhua Zongheng*

(Issue no. 5, October 2023). 2024. URL: <https://thetricontinental.org/wenhua-zongheng-2024-1-derisking-dedollarisation-brics-currency/> (дата звернення: 13.11.2025).